

Rechtszaken rond klimaat schrikken investeerders af: ‘Rechters bepalen beleid’

waarschuwingBedrijven aarzelen om in Nederland te investeren vanwege de vele rechtszaken over CO₂- en stikstofuitstoot, zo waarschuwt werkgeversvereniging VNO-NCW. Zijn rechters op de stoel van de politiek gaan zitten? Of doen politici gewoon te weinig?

Hans Nijenhuis 15-02-22, 14:30 Laatste update: 15-02-22, 15:49

‘Nederland dreigt in een situatie te komen waarin niet onze regering en de gekozen volksvertegenwoordiging aan het stuur zitten van de grootste hervorming van onze samenleving sinds de Tweede Wereldoorlog, maar de rechter’, schreef voorzitter Ingrid Thijssen maandag in [een ingezonden stuk](#) in *Het Financieele Dagblad*. Met die hervorming bedoelde ze de maatregelen om verdere klimaatverandering tegen te gaan. Over acht jaar moet de uitstoot van schadelijke broeikasgassen met ten minste 55 procent zijn teruggebracht. Nederland heeft zich internationaal achter dat doel gesteld, het vorige kabinet had een reductie van 49 procent al in een Klimaatwet vastgelegd, het huidige heeft het doel aangescherpt.

Dat is al een enorme opgave, schrijft de voorzitter van VNO-NCW. In hoog tempo moeten wind- en zonneparken worden aangelegd en het elektriciteitsnet worden verzwaaard. Zo’n 100.000 technici extra zijn nodig. En daar is ‘een relatief nieuwe complicatie’ bij gekomen: ‘De onduidelijkheid van wet- en regelgeving in ons land en de daarmee gepaard gaande neiging van belanghebbenden om naar de rechter te stappen blijft in de directiekamers van binnen- en buitenlandse bedrijven allesbehalve onopgemerkt. Dit schrikt af om juist in Nederland de broodnodige investeringen te doen.’ Thijssen roept de overheid op ‘heldere kaders’ te scheppen. Van een cultuur met ‘talloze slepende rechtszaken en juridisch gekonkel wordt niemand beter’.

**Als de overheid weigert de maatregelen te nemen die horen bij de verdragen waar ze zelf partij bij is, dan moet je als burger wel
Marjan Minnesma, Urgenda**

Urgenda

Een bekende rechtszaak is die waarin de Hoge Raad, na een klacht van Urgenda, de overheid dwong een strenger klimaatbeleid te voeren. En de Raad van State oordeelde na een klacht van milieuactivist Johan Vollenbroek dat het stikstofbeleid te vrijblijvend was. De rechtbank in Den Haag gaf vorig jaar Milieudefensie gelijk dat Shell zijn uitstoot moet verlagen. In die laatste zaak loopt nog een hoger beroep, maar Milieudefensie heeft al brieven naar andere bedrijven gestuurd. De boodschap: verlaag je uitstoot, anders kan er een rechtszaak komen.

„Wij hebben liever ook geen rechtszaken”, zegt Marjan Minnesma van Urgenda in een reactie. Ze is het eens met Ingrid Thijssen dat de overheid de leiding steviger in handen zou moeten nemen. Ze ziet dat het huidige kabinet ook doen en ze bepleit het al heel lang. „Maar als de overheid dat niet doet, als ze weigert de maatregelen te nemen die horen bij de verdragen waar ze zelf partij bij is, dan moet je als burger wel.”

Moet je wel? Zou ze het niet beter aan de politiek kunnen laten? „Dat zouden we natuurlijk liever doen, maar als die nalaat op te treden? Als je eenmaal weet wat er gebeurt als we het klimaatprobleem niet aanpakken, kun je jezelf niet meer recht in de ogen kijken als je niks doet. Althans: ik niet.”



Marjan Minnesma, directeur van Urgenda, na afloop van de uitspraak van de Hoge Raad in de Urgenda-zaak. © ANP

Stikstof

Komt de rechter daarmee op de stoel van de politiek te zitten? „Lastige vraag”, zegt hoogleraar bestuursrecht Jacobine van den Brink. „Want de ene rechtszaak is de andere niet.”

Bij stikstof was het helder, zegt zij. „Daar is gewoon duidelijke wet- en regelgeving, de overheid verstrekte vergunningen die daarmee in strijd waren. Als de overheid in strijd met de wet handelt, wat je dan verder ook van die wet vindt, is het niet raar dat de rechter daar een streep doorheen zet.”

Bij de Urgenda-uitspraak ligt het voor de hoogleraar al iets vager. „Urgenda beriep zich op internationale afspraken. Die waren bindend, maar waren ze ook keihard? Hier kun je zeggen dat de rechter ver gaat, in elk geval verder dan hij tot dan toe deed.”

Rechters maken de regels niet, ze passen de regels toe. Wat je dus wilt, is dat de overheid heldere regels stelt
Jacobine van den Brink, Hoogleraar bestuursrecht

En Milieudefensie? „Dat was geen zaak tegen de overheid, maar tegen een bedrijf. Shell houdt zich aan de wet. Dan gaat het wel ver dat een rechter in een geschil tussen twee particulieren zulke grote verplichtingen oplegt. Te ver, vind ik.” Maar, haast ze zich te zeggen, andere rechtsgeleerden kunnen daar anders over denken.

En die onzekerheid, die wil je dus niet. Op dat punt is Van den Brink het wel met Ingrid Thijssen eens. „Maar rechters maken de regels niet, ze passen de regels toe. Wat je dus wilt, is dat de overheid heldere regels stelt. En zich ook zelf aan die wetten en internationale afspraken houdt. Als ze dat laatste niet wil of niet kan, dan moet ze de wet aanpassen, of die afspraken niet maken.”